

УДК 271.4.726.2 УГКЦ:091

ХОЛМСЬКИЙ ПОМ'ЯНИК (ЗА ТЕКСТОМ ЗБІРНИКА ЛЕВА КИШКИ)

Олександр БАРАН

*Хмельницький інститут Міжрегіональної академії управління персоналом,
вул. Проспект Миру, 101-А, м. Хмельницький, 29015, Україна, тел. (0382) 71-66-23*

Досліджується фрагмент рукописного збірника митрополита Лева Кишки (початок XVIII ст.), відомий в історіографії як “витяг із Холмського пом’яника”. Проаналізовано можливі джерела походження цієї нотатки, а також здійснені досі її публікації. Опубліковано заново відчитаний повний текст пам’ятки та його переклад.

Ключові слова: Лев Кишка, Холмський пом’яник, рукопис.

Уже близько 150-ти років історичній науці відома пам’ятка, названа за ініціативою Антонія Петрушевича витягом із Холмського пом’яника. Вона є невеликим за обсягом текстом (одна неповна сторінка), вписаним до рукописного “збірника уніятського митрополита Лева Кишки” (1668–1728), як його окреслив А. Петрушевич¹, що нині зберігається у Центральному державному історичному архіві України у Львові². Звірівши оригінальний текст із публікаціями А. Петрушевича та з опертим на ньому дослідженням Леонтія Войтовича³ – пересвідчуємося, що їх зроблено не в повному обсязі, а подані друком уривки мають деякі розходження з оригіналом, тому не завжди достеменно його передають. Зважаючи на надзвичайну важливість пам’ятки, яка подає унікальні відомості з історії мало відображеного в писемних джерелах періоду історії Холма та західноукраїнських земель загалом (найближчі століття після завершення княжої доби), нова уточнена публікація тексту з необхідними виправленнями та коментарями є актуальною та необхідною.

Утім, пропонована стаття має дещо ширшу мету, ніж публікація пам’ятки. Середньовічний пом’яник холмського кафедрального собору Різдва Богородиці дійшов до нас не в оригіналі, а за посередництвом збірника початку XVIII ст., атрибуція якого потребує конкретизації. Крім того, постає питання про шлях, яким пам’ятка потрапила до збірника Лева Кишки. Для якомога повнішого розгляду цих проблем та належної публікації пам’ятки розглянемо послідовно такі питання:

- 1) атрибуція збірника Лева Кишки та місце у ньому витягів із Холмського пом’яника;
- 2) можливі джерела походження списку Холмського пом’яника;
- 3) аналіз здійснених досі публікацій Холмського пом’яника;
- 4) публікація тексту Холмського пом’яника.

¹ Галицькій історическій сборник издаваемый обществом Галицко-русской Матицы. – Львов, 1853. – Вып. I. – С. 145–147.

² Центральний державний історичний архів України у Львові (далі – ЦДІА). – Ф. 201 (Греко-католицька митрополічя консисторія, м. Львів). – Оп. 46. – Спр. 413. – С. 1–779.

³ *Петрушевич А.* Сводная Галицко-Русская летопись съ 1600 по 1700 годъ. – Львов, 1874. – С. 529; *Войтович Л.* Князівські династії Східної Європи (кінець IX – початок XVI ст.). Склад, суспільна і політична роль. Історико-генеалогічне дослідження. – Львів, 2000. – С. 39.

Походження рукописного збірника митрополита Лева Кишки досі вивчене недостатньо. З наявних у ньому відбитків екслібриса (штемпель, нанесений червоною фарбою) видно, що в першій половині XIX ст. він належав канонікові перемиської капітули Іванові Лаврівському (1773–1846)⁴. За свідченням крилошанина тієї ж капітули Антонія Добрянського, той називав його “antiquissimum manuscriptum meae bibliothecae”, що А. Добрянському видавалося дивним, оскільки він датував рукопис початком XVIII ст., а в бібліотеці І. Лаврівського, за його ж свідченням, були кодекси значно давніші⁵. Втім, наскільки можна здогадуватися, ні І. Лаврівський, ні А. Добрянський не атрибутували збірник як пам'ятку, пов'язану з іменем митрополита Лева Кишки⁶. Таке визначення запропонував щойно А. Петрушевич на початку 50-х років XIX ст.⁷.

Зіставлення окремих частин збірника дозволяє ствердити, що його укладання завершили не раніше 1718 р., – саме так датовано найпізніший запис у ньому⁸. Водночас деякі фрагменти могли бути написані раніше. Так, 22 аркуші (між сторінками 670 та 766) містять водяний знак, який дозволяє датувати виготовлення паперу цієї частини рукопису 1696–1698 роками⁹. Сам збірник не є результатом творчих зусиль однієї людини. На його сторінках присутні сім різних почерків, особливості розташування яких вказують на самостійний характер появи поодиноких частин, згодом поєднаних в одному конволюті, а також пізніше доопрацювання окремих із них.

Структурно рукопис складається зі семи частин¹⁰. Перша займає 32 нумерованих аркуші (позначені лише сторінки 10 і 20) й містить витяги з латиномовних списків творів давніх грецьких та візантійських авторів – Геродота, Пллінія, Созомена та ін. Уся ця частина виконана одним почерком, який умовно можна назвати почерком № 1. Друга частина, як зазначено у заголовку, є довільним польськокомовним переказом літопису Нестора, виклад якого доповнено статтями 1118–1185 років (с. 1–125). Вона написана іншим почерком, аніж текст першої частини, який умовно назвемо почерком № 2. Третя частина рукопису є хронікою, що охоплює 1469–1718 роки (с. 131–225). Вона написана тим же почерком польською та латинською мовами. Четверта частина – вставний зшиток із позначеними сторінками 227–238, текст якого

⁴ ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 46. – Спр. 413. – С. 1, 91, 498, 709. Про І. Лаврівського див.: Андрохівич А. Іван Лаврівський: Один з піонерів українського відродження Галичини (1773–1820) // Записки Наукового товариства імені Шевченка (надалі – Записки НТШ). – Львів, 1919. – Т. 128. – С. 51–120; Стеблій Ф. Перемиський культурно-освітній осередок та його діячі епохи українського національного відродження (перша половина XIX ст.) // Перемишль і Перемиська земля протягом віків. Зб. наук. праць і матеріалів Міжнар. наук. конференції, організованої Науковим товариством імені Т. Шевченка в Польщі 24–25 червня 1994 року в Перемишлі / Під ред. Степана Заброварного. – Перемишль, 1996. – С. 109–111; Його ж. Предтеча “Руської Трійці”. Перемишльський культурний осередок першої половини XIX ст. / Бібліотека Шашкевичівани. Нова серія. Т. 2 (7). – Львів, 2003. – С. 101–121.

⁵ Добрянській А. Вѣдомость историческая о мѣстѣ Перемишльи и окресткѣ тогоже имени. “Sparsaque matris collige membra tuae” // Перемишлянини на рік 1852. – Перемишль, 1852. – С. 109.

⁶ Там само. – С. 101–109.

⁷ Галицькій историческій сборник... – С. 145–147.

⁸ ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 46. – Спр. 413. – С. 225.

⁹ Каманін І., Вітвіцька О. Водяні знаки на папері українських документів XVI і XVII вв. (1566–1651). – Київ, 1923. – С. 77, № 682.

¹⁰ Докладніше див. описи рукописного збірника Л. Кишки: Добрянській А. Вѣдомость... – С. 101–109; Недельскій С. Униатский митрополит Лев Кишка и его значение в истории уни. – Вильно, 1893. – С. 300–302; Шендрик І. Рукопис митр. Л. Кишки (Інформація) // ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 46. – Спр. 2866 (без пагінації).

написаний польською мовою з латинськими вкрапленнями. Почерк відрізняється від почерків № 1 і № 2, тому умовно назвемо його почерком № 3. П'ята частина (с. 239–485) подає короткі життєписи окремих руських князів та здебільшого уніятських церковних діячів. Мова тексту цієї частини латинська, її почерк новий, який умовно назвемо почерком № 4. Особливістю цієї частини рукопису є те, що на п'яти сторінках, не заповнених до кінця, зроблено нотатки, переважно прямо не пов'язані з основним текстом. Усі вони виконані почерком № 2. Однією з них і є розташований на с. 284 витяг із Холмського пом'яника. Шоста частина (с. 491–767) є безпосереднім продовженням попередньої, але містить загальні виклади з історії Церкви. Загалом вона написана латинською мовою і тим же почерком № 4. Однак сторінки 496 і 766 заповнені почерками, які досі не зустрічалися, – умовно почерки № 5 та № 6. У ній значно більше, ніж у попередній частині, нотаток, зроблених почерком № 2, – всього на 93 сторінках. Остання, сьома частина (с. 768–779) має назву «Dyskurs statystyczny Ziemianina z Republikantem o Interessiae Ordynacyi Ostrogskiey», виконана польською мовою, новим почерком (умовно почерк №7).

Отже, в написанні збірника брало участь 7 осіб. Особливо помітна участь книжника, якому належить почерк № 2, – він не лише списав дві частини (2-у та 3-ю), але й зробив нотатки у 5-й та 6-й частинах рукопису. Це дає підстави характеризувати пам'ятку лише як рукописний збірник, що певний період належав митрополитові Леву Кишці.

А. Петрушевич атрибутував нотатку на с. 284 як витяг із Холмського пом'яника, що, як уже зазначалося, є однією з нотаток автора почерку № 2. Можна вважати, що дописаний фрагмент розглядався як композиційно цілісний. А. Петрушевич, першим публікуючи цей текст, подав лише частину нотатки, яка містить перелік представників княжих та шляхетських родів, що різного часу перебували в холмському монастирі¹¹. Такий підхід не можна назвати вмотивованим. Штучний розрив не лише подає пам'ятку в неповному обсязі, а й обмежує можливості її загальної атрибуції. Услід за А. Петрушевичем пішов і сучасний дослідник Л. Войтович, який, спираючись на видання попередника (наскільки можна здогадуватись, оригіналу рукопису він не знав), нещодавно також опублікував лише витяг із переліком представників княжих та шляхетських родин¹².

Сам же запис значно ширший за обсягом. Він розпочинається важливою з історичного огляду нотаткою 1540 р. (правда, з-поза кола проблем Холмської історії), що перемішльський єпископ Лаврентій подарував своїй доньці Анні – дружині Яцька Терлецького – церковні села Терло, Либохора та Росохи. Відтак дописувач переходить до переліку холмських єпископів, як він зазначає “ab origine numerantis”¹³: схимник Феодосій, Василій Сосневський, Герасим Окушкович Буський, схимник Стефан, Нестор Ольгімонтович, князь Сильвестр Кобринський, Харитон, Григорій, князь Олексій Збарзький. Далі подано перелік холмських єпископів із зазначенням років висвячення, а подекуди смерті: Василій Бака, Захарій Ілляшевич, Діонісій Збіруйський, Арсеній Андрієвський, Мефодій Терлецький та Яків Суша. Дописувач також називає ще п'ятьох єпископів без зазначення часу служіння: Данило, Порфирій, Никифор, Де-

¹¹ *Петрушевичь А.* Сводная Галицко-Русская летопись... – С. 529.

¹² *Войтович Л.* Князівські династії... – С. 39.

¹³ ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 46. – Спр. 413. – С. 284.

м'ян та Іван Сосновський¹⁴. Після цього йде наступний заголовок “Fuerunt qu[a]e q[uae] anteactis temporibus in Monasterio Chelmensi de domo Princip[orum] Religiosi”¹⁵. Тут вписані представники родин Острозьких, Ольгімонтовичів, Белзких, Коріатовичів, Кобринських, Сангушків, Боговітів, Сосновських, Крушинських, Збаразьких, Трабських, Олізарів, Глібовичів, Крупських, Расцьких та Угровецьких. Далі дописані ще холмські єпископи Олександр Ледзята, Іван Малаховський, Гедеон Война Оранський та Йосиф Левицький.

Не можна обійти увагою питання про джерело нотатки, названої витягом із Холмського пом'яника. Чи власник почерку № 2 виписав її безпосередньо з Холмського монастирського пом'яника десь наприкінці XVII – на початку XVIII ст., чи, можливо, її наведено “з третіх рук” за посередництвом якогось іншого тексту? На це у самому джерелі немає прямої відповіді. Втім, Холмський пом'яник використав своєї книги «Phoenix redivivus...», присвяченої розвиткові культу Холмської чудотворної ікони Богородиці, в якій він перерахував записаних до нього представників княжих та шляхетських родів, а також коротко переказав іншу, запозичену з цього джерела, інформацію¹⁶. Книга витримала чотири видання ще в XVII ст. і була текстом, достатньо знаним в уніяцькому середовищі¹⁷. Тому безперечним виглядає знайомство з нею Лева Кишки, який у 1714–1728 роках був уніяцьким митрополитом¹⁸. Логічно виникає запитання: чи не могла нотатка на с. 284 збірника Лева Кишки бути скороченим викладом інформації, запозиченої від Якова Суші*?

Переказ Холмського пом'яника здійснений у I–IV параграфах IV-го розділу «O Nabożeństwie przeszłych wieków do tego Świętego Obrazu» книги Якова Суші. У ньому він спочатку називає представників княжих родин, далі єпископів, відтак дуже коротко згадує шляхетські роди, члени яких записані до пом'яника. Таким чином, структура викладу Холмського пом'яника в Якова Суші та збірника Лева Кишки істотно між собою різняться. Втім, зважаючи, що в останньому випадку “пом'яник” значно коротший, спробуємо простежити, чи не є виклад Лева Кишки скороченням тексту Якова Суші. Доцільно зіставити інформацію Якова Суші з нотаткою збірника Лева Кишки.

Спочатку порівняймо інформацію про записаних до пом'яника представників княжих родин.

¹⁴ Венедикт Площанський вважав перших чотирьох із названих єпископів – Данила, Порфирія, Никифора та Дем'яна – володимирськими, а не холмськими владиками (*Площанській В. Прошлое Холмской Руси по архивнымъ документамъ XV–XVIII в. и др. источникамъ. – Вильна, 1899. – Т. 1. – С. 12.*)

¹⁵ ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 46. – Спр. 413. – С. 284.

¹⁶ Про обставини появи книги див.: *Gil A. Geneza nowożytnego kultu ikony Matki Boskiej Chelmskiej // Волинська ікона: дослідження та реставрація. Наук. збірник. – Луцьк, 2003. – Вип. 10: Матеріали X міжнар. наук. конференції, м. Луцьк, 17–19 вересня 2003 року. – С. 106–112.*

¹⁷ Так, зокрема, у XVII ст. побачили світ три видання цієї книги Якова Суші польською мовою і одне – латинською: *Susza J. Phoenix redivivus, albo obraz starożytny chelmskiej Panny y Matki Przenayświętszey sławą cudownych swoich dzieł ożyły. – Zamość, 1646; Tenże. Phoenix iterato redivivus, albo obraz starożytny Chelmski Matki Bożey przezy cudowne oney przy niem dzieła powtorne ożyły. – Lwów, 1653; Tenże. Phoenix tertiatio redivivus, albo starożytny chelmski Panny y Matki Przenayświętszey sławą cudownych swoich dzieł potrecie ożyły. – Zamość, 1684; Tenże. Phoenix Tertiatio Redivivus Sive Jmago Longe Vetustissima, Virginis Matris Chelmensis, Gloriâ Gratiarum & Miraculorum Jllustrata. – Zamoscii, 1684 (див.: *Esrtreicher K. Bibliografia Polska. – Kraków, 1934. – Т. XXX. – S. 72–74.*)*

¹⁸ *Енциклопедія українознавства. – Львів, 1994. – Т. 3. – С. 1036.*

* Висловлюю подяку докторові історичних наук Володимирові Александровичу, який звернув на це мою увагу.

Таблиця 1.

Порівняння інформації книги Якова Суші «Phoenix tertiatio redivivus...»
і збірника Лева Кишки про записаних до Холмського пом'яника
представників княжих родин

1. Князі БЕЛЗЬКІ	
Jacobus Susza «Phoenix tertiatio redivivus...»	Збірник Лева Кишки
“Xiążęta Belskie y Chelmskie; z ktorych Theodosi, Jerzy, Jonasz Zakonnicy, Anastasia, Praxeda, Martha Zakonnice, ná wieczną służbę Bogu y Pannie Naświętszey w tym miescu ofiarowali się” ¹⁹	“De Domo Principu[m] <u>Belzensium</u> . Anna. Theodosius. Georgius. Jona. Parasceue. Marta” ²⁰
2. Князі КОРІЯТОВИЧІ	
Jacobus Susza «Phoenix tertiatio redivivus...»	Збірник Лева Кишки
“Ku temu wyliczaią tamże Xiążęta Koryatowiczowie, od Koryatha Syna Gediminowego, á Stryia Naiąśnieyszego Monarchy, Polskiego Jagiela pochodzące: Ktorych przeiasna familia ma wpisaneго Xćia Basilego Koryatowicza Zakonnika naszego” ²¹	“De Domo <u>Koriatouiciorum</u> Basilius. Michael” ²²
3. Князі ОЛЬГИМОНТОВИЧІ	
Jacobus Susza «Phoenix tertiatio redivivus...»	Збірник Лева Кишки
“Z tego więc przezacznego Domu tych sobie P. Bog powołał Xiążęcia Nestora na Episkopstwo Chelmskie: Xiążęcia Euthimiusza X. Basilego Xcia Azariasza y inszych do Zakonu S. Basilego. Z ktorych ostatni Xiążę Azaryasz Skimmicki albo Ascetycki lubo doskonaiszy y Bogomyślny Mniski prowadził żywot” ²³	“De Domo <u>Olgimontorum</u> Ozarius Skimmik. Euphemius. Basilius” ²⁴

¹⁹ Susza J. Phoenix tertiatio redivivus... – S. 54. (Тут і далі поклики подаються на третє польськомовне видання, здійснене в Замості 1684 р.).

²⁰ ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 46. – Спр. 413. – С. 284.

²¹ Susza J. Phoenix tertiatio redivivus... – S. 54.

²² ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 46. – Спр. 413. – С. 284.

²³ Susza J. Phoenix tertiatio redivivus... – S. 54–55.

²⁴ ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 46. – Спр. 413. – С. 284.

4. Князі ТРАБСЬКІ та КОБРИНСЬКІ	
Jacobus Susza «Phoenix tertiatio redivivus...»	Збірник Лева Кишки
“Dotychże przezacnych Xiążąt przypisane są Xta Trabscy, Xta Kobryńscy; z których pierwsze XX. Olgirdowiczow Domowstwo Rateńskich, Xiążąt Eleuteriusza y Alexandra; Xiężną Agathę y Basillisę, ná służbę Bożą w Domowstwie S Basilego poświęciło. A ostatnie Xiążąt Kobryńskich, niegdy z pośzrodku siebie miało Xcia Sylwestra Episkopem Chelmskim: Xiężny zaś Julianę y Agathę w Zakonie naszym po Skimnicku albo Asceticku żyjących” ²⁵	“De Domo <u>Trabensium Principum</u> Michael. De Domo <u>Principu[m] Cobrinensium</u> Juliana et Agatha Skimnicae” ²⁶

5. Князі САНГУШКИ	
Jacobus Susza «Phoenix tertiatio redivivus...»	Збірник Лева Кишки
”Do teyże Książki iest wpisany rod y podziś dzień trwający Jch MM. XX Sanguszkow także Olgirdowiczow; z których mieliśmy X. Gabryela X. Silwestra Mnichami y Kapłanami; Xcia zaś Alexiusza Xiężnę Anastasią Xiężnę Basillisę ascetice, albo po skimnicku, w ustawicznej Bogomyślności y milczeniu spokojnym, Bogu Stworcy swemu hołdujących y w Bogu odpoczywających” ²⁷	“De Domo <u>Sangushkoru[m]</u> Borys. Anna Skimnika. Alexander Agata. Sylvester. Gennadius. Alexjus filius Alexandri Sanchus. Anastasia et Basilissa Skimnicae” ²⁸

6. Князі ЗБАРАЗЬКІ	
Jacobus Susza «Phoenix tertiatio redivivus...»	Збірник Лева Кишки
“Tamże iest wzmianka Jch MM. XX. Zbaraskich z których oprócz sześciu Xiążąt Zakonnikow trzech Panien Zakonnych naszych, był Skimnikiem Xiąże Auxentius; a Alexius Chelmskie trzymał Episkopstwo” ²⁹	“De Domo <u>Zbarazciorum</u> Jonas. Nysaeophorus. Auxena Ski[m]nik. Jonas. Conradus. Timotheaus. Theodosia. Euphemia. Agrippina. Hilarion. Gabriel” ³⁰

²⁵ Susza J. Phoenix tertiatio redivivus... – S. 55.

²⁶ ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 46. – Спр. 413. – С. 284.

²⁷ Susza J. Phoenix tertiatio redivivus... – S. 55–56.

²⁸ ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 46. – Спр. 413. – С. 284.

²⁹ Susza J. Phoenix tertiatio redivivus... – S. 56.

³⁰ ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 46. – Спр. 413. – С. 284.

7. Князі ОСТРОЗЬКІ	
Jacobus Susza «Phoenix tertiatio redivivus...»	Збірник Лева Кишки
“Między temi starożytnemi kleynotami w tymże zadusznym Pominniku świeci się iasna familia Xiążąt Ostrogskich Konstantinow: ktora też w Ascetyckim Xiężnę Pelagią, y Eupraxyą miała pomieszkaniu” ³¹	“De Domo <u>Ostrozciorum</u> Anna Religiosa et filius eius Pahisius” ³²

Зіставлення тексту Якова Суші та збірника Лева Кишки в частині, де йдеться про представників княжих родин, вписаних до Холмського пом’яника, показало, що навіть тоді, коли в обох випадках йдеться про один і той же рід, текст Лева Кишки не завжди подає меншу (за кількістю імен) інформацію, подекуди називає імена, яких немає у Якова Суші. Крім того, ще декілька княжих родів, згаданих у Якова Суші, не знайшли свого відповідника у Лева Кишки і навпаки. Так у першому тексті згадано князів Любартовичів, Ратненських (з Ольгердовичів) та Друцьких (з Ольгердовичів), яких немає у Лева Кишки. Водночас у другому тексті названі князі Крушинські, Сосновські та Крупські, про яких нічого не знаходимо у Якова Суші.

Порівняно ближчими за фактографічним наповненням та способом його викладу є уривки, присвячені холмським єпископам.

Jacobus Susza «Phoenix tertiatio redivivus...». Zamość, 1684.

“Znajduią się do teyże wpisani Xiążeczki Metropolitani Archiepiskopowie Kiiowscy; Poitr człowiek świętobliwy Roku 1307. żyjący: Theognostus 1328; Alexius także świętobliwy 1340 Xta Olgirdowiczowie y inși niektorzy. Episkopowie też Wasian Włodzimierski Euthymius Połocki z Domu Theodora Boskiego Okuszkowicza; Demetrius Łucki Athanasius Przemyslski Antonius Turowski Euthinius Piński wpisani są. A po wielu dawnych Episkopach Chełmskich ci są wpisani Chełmscy Basili Baka żył za Zygmunt[na] I. 1546 roku człowiek wielce pobożny. Zachariasz za Zygmunta Augusta Roku 1566. który Przywilej Jedności w Budzie Roku 1443 od Krola Węgierskiego y Polskiego Władysława Jagellonowicza dany u Zygmunta tego konfirmował. Po nich Dionisi Zbiruyski 1586. iest w liczbie Episkopow Ruskich z Metropolitą Rahożą ktorzy Unią odnowili y przez wielkiego człowieka Hypacego Pocieia z Kasztelana Brześciańskiego Episkopa Włodzimierskiego y Cyrylla Terleckiego Episkopa Łuckiego za Zygmunta trzeciego Clemensowi VIII. Roku 1595 Decembr. 15 czołobitne w Rzymie posłuszeństwo oddali”³³.

Збірник Лева Кишки.

“Ep[isco]pi Chelmenses ab origine numerantis; Theodosius Skimmik. Basilius Sosnewski. Gerasimus Bożki Okushkowicz. Stephanus Skimmik. Nestor Olgimontowicz. Sylvester Princeps Cobrinensis. Chariton. Gregorius. Alexius Zbarazki Princeps. A[nn]o 1546. d[ie]. 5 apryla Basilius Baka. A[nn]o 1566 Zaharias Iliaszewicz oriundus Crasnostawia. A[nn]o 1586 Dyonisius Zbiruyskj. A[nn]o 1604 d[ie]. 24 Jula Arsenius Andzeiewskj. sub Jonas Kenczukva et Symeone fueru[n]t hi[c] Ep[isco]pi, Daniel. Porphyrius. Nycaephorus. Damianus. et Joa[n]nes Sosnowskj. Arsenio Andrejewski suscepit Methodius Terleckij, q[ui] obyt

³¹ Susza J. Phoenix tertiatio redivivus... – S. 56.

³² ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 46. – Спр. 413. – С. 284.

³³ Susza J. Phoenix tertiatio redivivus... – S. 57.

1649 d[ie]. 7 Juny. ei succedere debuit Atha[nasius] Furs Decanq[ue] Vladimiriæ id hic anno moribq[ue] succedit jbidque Jacobus Susza A[nn]o 1686 mortis 2 Martij A[nn]o 1687, hic adsc[...].]uit Alexandru[m] jn saeculo Augustinum jn Religione[m] Ledziata, eundq[ue] consecraujt Turocanys 1685 jn Septe[m]bri. moribq[ue] jn Julio A[nn]o 1699 post eius Locum promouet Rex Joa[n]nes Joa[n]nem Małachowskij Pzemyslense[s], Sedes negata pius H Woina, proinde succedit Gedeon Woyna Orańskj, Rector Vladimiriensis, A[nn]o 1693. Supraslŷ Consecratus, Moribq[ue] Chelmae d[ie]. 22 septembris A[nn]o 1709. jn eius Locu[m] succedit super[ior] Chelmensis Josephus Lewickj, Anno 1711 in Julio rekomendatis ex aedifica[ci]one Muratae Eccles[ia]e Chelmae, et ex uita jnculpa³⁴.

Текст Лева Кишки про холмських єпископів повніший за текст Якова Суші, бо пізніший. Проте є інформація, присутня лише в одному з них й відсутня в іншому. Хотілося б, наприклад, звернути увагу на той факт, що у Лева Кишки перераховані т. зв. “найдавніші єпископи”, тоді як у Якова Суші лише вказано, що в Холмському пом'янику був запис про найдавніших холмських єпископів, але сам він не подається. Це не дозволяє розглядати нотатку Лева Кишки як просте скорочення тексту Якова Суші, принаймні у частині, що стосується холмських єпископів.

Яскравим свідченням того, що текст збірника Лева Кишки не повторює книгу Якова Суші, а подає інформацію із Холмського пом'яника за іншим джерелом, є перелік представників шляхетських родин. У Лева Кишки зазначені: Боговітини, Олізари, Глібовичі, Раєцькі та Угровецькі³⁵. У Якова Суші згадуються ці роди, але розширено лише Олізарів та Угровецьких, а також Сосновських, яких він титулує не князями, а шляхтичами. Наведено також низку інших титульних найменувань шляхетських родин, записаних до Холмського пом'яника, – всього 54 родини. Для унаочнення порівняймо інформацію обох текстів.

Таблиця 2.

Порівняння інформації книги Якова Суші «Phoenix tertiatio redivivus...» і збірника Лева Кишки про записаних до Холмського пом'яника представників шляхетських родин

1. ГЛІБОВИЧІ, ОЛІЗАРИ, УГРОВЕЦЬКІ	
Jacobus Susza «Phoenix tertiatio redivivus...»	Збірник Лева Кишки
“Więc między wyżey położonemi tak zacnemi Xiążęcemi Domami są też insze niepoślednie od Xiążąt wpisane Domy. Jako Ich. MM. PP. Chlebowiczow PP. Niemierow PP. Olizarow. PP. Urowieckich. A z tych dwuch ostatnich pierwszy ma w tey Xiążce między swemi wpisanych Zakonnikow Jonasza y Gabryela: Zakonnice Mariannę y Theodosią. Drugi Tomasza y Makaraca nepolitzego Czembitarum: á Jana	“De Domo <u>Olizaroru[m]</u> Michael. Marianna Julianna. De domo <u>Hlebouicioru[m]</u> Maria. Pelagia. Eudocymus Skimnik Joachymus Theodorus Arsenius. Helena et duae Skimnicae. De <u>Uhrowiecki</u> Agata ³⁷

³⁴ ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 46. – Спр. 413. – С. 284.

³⁵ Слід також нагадати, що в Лева Кишки зазначені ще княжі роди Сосновських, Крушинських та Крупських, яких немає у Якова Суші. (Там само).

Agath dwuch Annę Justinę Katharzynę doskonałego Skimnickiego albo Ascetarum żywota Zakonnikow y Zakonnic na tey gorze kiedyś mieszkaiących widział ³⁶	
--	--

2. КРУПСЬКІ та СОСНОВСЬКІ

Jacobus Susza «Phoenix tertiatio redivivus...»	Збірник Лева Кишки
“Wspominaią się przytym rodowite Familie Ich MM. PP. Krupskich PP. Andrzejowskich z ktorych PP. Sosnowskich Arsenius Episkop Ktorzy mogą się ztąd szczycić że okrom Jonasza Episkopa Chełmskiego y Dionisiusza naprzod Episkopa Chełmskiego á potym Metropolity Kiiowskiego dusz iedenáście Zakonnikow y Zakonnic z siebie wydawszy ná służbę Bogu przy tey Gorze poślubili ³⁸ ”	“De Domo <u>Krupscioru[m] Principu[m]</u> Marta Michael. Misael. Maximus. Arzaenius. De Domo <u>Sosnowicioru[m] Principum</u> Agata. Marianna. Joa[n]nes. Charlampius Athanasius. Anna. Theodora ³⁹ ”

3. КРУШИНСЬКІ, БОГОВІТИНИ та інші

Jacobus Susza «Phoenix tertiatio redivivus...»	Збірник Лева Кишки
“Ku temu wspominaią się Familie PP. Kruzynńskich Bohowitinow Sołtanow Rahozow Straszkw Koileńskich Swierzowskich Czeremoszeńskich Chełmskich Stawskich Háskich Serebryskich (z ktorych Skimnica Eugenia) Zbunińskich Skorutow Kryckich Okuszkow Boskich Okuszkowiczow Kohatyńskich Podhorodyńskich Horodińskich Tryszyńcow Deniskow Krzemienieckich Lukowskich Jakimowiczow Szumlańskich Swistelnickich Brunow Siedliskich Kołodzieskich Wereszczyńskich Weremoskich Sernych Porydubskich Horochow Szczytyńskich Danłáiewiczow Głázniewskich Złatoszow Czerniewskich Swierszczowskich Jacynow Wnukowiczow Turow Cypińskich Bibelskich Hubinow Minikayłow Knyszewiczow Woypłowiczow Streczenow Brázynow Staniszczechow Szurincinow Kłuywodiczow Czurskich	“De Domo <u>Bohowitinouiciorum</u> Timothaeus Skimnik. Sophia Skimnica Leonida. Irene Anastasia. Dominicia skimnice. Arsenius Timothaeus. Salomaea. Timothaeus Dominicus. Arsenius De Domo <u>Kruzyszncioru[m] Principum</u> Pelagia. Euphrasia Skimnice ⁴¹ ”

³⁶ Susza J. Phoenix tertiatio redivivus... – S. 57–58.

³⁷ ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 46. – Спр. 413. – С. 284. А. Петрушевич додав ще два імені представників родини Угровецьких, які були в тексті, але, очевидно, втрачені при оправі у 1930-х роках: “Gerasimus, Salamea Skimnica”. (Петрушевичь А. Сводная Галицко-Русская летопись... – С. 529).

³⁸ Susza J. Phoenix tertiatio redivivus... – S. 58.

³⁹ ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 46. – Спр. 413. – С. 284.

Omokowskich Czeszyńskich y innych: z ktorých wszystkich Familij inni Episkopami tuteyszemi y Zakonnikami bywali; inni zaś ciała swemi na tym świętym mieyscu odpoczywaią; inni nakoniec żeby za nich modły odprawowane były do tych Xiąg wpisywali się ⁴⁰	
--	--

Значні подібності, як і відмінності, обох текстів вказують, що і Яків Суша, й автор нотатки на с. 284 збірника Лева Кишки черпали інформацію безпосередньо з Холмського пом'яника або його списку: перший у середині XVII ст., другий – на початку XVIII ст. Щоправда, на відміну від Якова Суші, який прямо про це говорить, стосовно автора нотатки збірника Лева Кишки можуть бути певні застереження, адже її надзвичайна лаконічність залишає усе ж можливість того, що існував текст-посередник між власне Холмським пом'яником і збірником Лева Кишки. Єдине, про що можна стверджувати однозначно, що таким текстом-посередником для збірника Лева Кишки не була праця Якова Суші.

Опубліковані досі уривки нотатки зі збірника Лева Кишки на с. 284 загалом адекватно передають її текст, однак зіставляючи з оригіналом, усе ж виявлено певні розбіжності. Наведемо найразючіші з них.

Початкову частину пам'ятки ввів до наукового обігу А. Петрушевич, використавши її у праці «Холмская епархія и святители ея по 1866 годъ» та опублікувавши у підрядковому поклику: «Episcopi Chelmenses ab origine numerantur: Theodosius Skimnik, Basilius Sosnowski, Gerasimus Boski Okuszkowicz, Stephanus Skimnik, Nestor Olgimontowicz, Sylvester Princeps Kobrinensis. Chariton, Gregorius, Alexius Zbaraski Princeps, Anno 1546 die Aprilis Basilius Baka...»⁴². Відмінності між опублікованим та оригінальним текстом полягають у неточному переданні поодиноких літер і буквосполучень в окремих словах та іменах, а також у розкритті скорочень оригіналу без зазначення цього.

Інший, значно більший блок тексту з переліком представників княжих і шляхетських родин також уперше опублікував А. Петрушевич; як зазначалося, нещодавно цей же уривок перевидав Л. Войтович. Оскільки публікація останнього, як уже підкреслювалося, ґрунтується на виданні попередника, подамо їх паралельно.

А. ПЕТРУШЕВИЧ ⁴³	Л. ВОЙТОВИЧ ⁴⁴
Fuerunt ante actis temporibus in Monasterio Chelmensi de domo p r i n c i p o r u m* religiosi. De domo O s t r o s c i o r u m, Anna religiosa et filius ejus Patritius: O l g i m o n t o r u m, Ozarius Skimnik, Euphemius, Basilius de domo principum	Fnerunt ante actis temporibus in Monasterio Chelmensi de domo principorum religiosi. [1] De domo Ostrosiorum: Anna religiosa et filius ejus Patritius [2] [De domo] Olgimontorum: Ozarius Skimnik, Euphemius, Basileus

⁴⁰ Susza J. Phoenix tertiatio redivivus... – S. 58–59.

⁴¹ ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 46. – Спр. 413. – С. 284.

⁴² Петрушевич А. Холмская епархія и святители ея по 1866 годъ. – Львовъ, 1867. – С. 25.

⁴³ Петрушевич А. Сводная Галицко-Русская летопись... – С. 529.

⁴⁴ Войтович Л. Князівські династії... – С. 39.

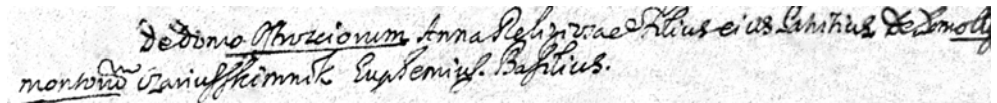
* Розрядка А. Петрушевича.

<p>Euphemius, Basilius; de domo principum <i>B e ł z e n s i u m</i>, Anna, Theodosius, Georgius, Jona, Parascevia, Marta.</p> <p><i>K o r i a t o v i c i o r u m</i> Basilius, Michael.</p> <p><i>K o b r i n e n s i u m</i>, Julianna et Agatha Skimnicae. <i>S a n g u s z k o r u m</i>, Borys, Anna Skimnica, Alexander, Agata, Sylvester, Gennadius, <i>A l e x i u s</i> filius Alexandri <i>S a n c t u s</i>. Anastasia et Basilissa Skimnice.</p> <p><i>B o h o v i t i n o v i c i o r u m</i>, Timotheus, Skimnik, Sophia Skimnica, Leonida, Irene, Anastasia, Domnicia, Skimnice, Arsenius, Timotheus, Salomea, Timotheus, Dominicius, Arsenius. <i>S o s n o w s c i o r u m</i> principissa Agata, Marianna, Joannes, Charlampius, Athanasius, Anna Theodora.</p> <p><i>K r u s z y n s c i o r u m</i> principum, Pelagia, Euphrasia Skimnice. <i>Z b a r a z c i o r u m</i>, Jonas, Nycaephorus, Auxentius Skimnik, Jonas, <i>C o n r a d u s</i>, Timotheus, Theodotia, Euphemia Agreppina, Hilarion, Gabriel. <i>T r a b e n s i u m</i> principum Michael. <i>O l i z a r o r u m</i> Michael, Marianna, Julianna. <i>H l e b o v i c i o r u m</i> Maria, Pelagia, Eudeymus Skimnik, Joachimus, Theodorus, Artemius, Helenae duae Skimnicae.</p> <p><i>K r u p s c i o r u m</i> (Курбские?) principum Marta, Michael, Misael, Maximus, Artemius.</p> <p><i>R a i e c k a e</i> (?) Justina, Joannes Catharina, Anna, Nicolaus, Skimnici. <i>U h r o w i e c k i</i> Agata, Gerasimus, Salamea Skimnica.</p>	<p>[3] De domo Belzensiorum: Anna, Theodosius, Georgius, Jana, Parascevia, Marta</p> <p>[4] De domo Koriatoviciorum: Basilius, Michael</p> <p>[5] De domo Kobrinensium: Julianna et Agata Skimnicae</p> <p>[6] De domo Sanguszkorum: Borys, Anna Skimnica, Alexander, Agata, Sylvester, Gennadius, Alexius filius Alexander Sanctus, Anastasia et Basilissa Skimnice</p> <p>[7] De domo Bohovitinoviciorum: Timotheus Skimnik, Sophia Skimnica, Leonida, Irena, Anastassia, Domnicia Skimnice, Arsenius, Timotheus, Salomea, Timotheus, Dominicius, Arsenius</p> <p>[8] De domo Sosnowsciorum: principissa Agata, Marianna, Joannes, Charlampius, Athanasius, Anna, Theodora</p> <p>[9] De domo Kruszynsciorum: principum Pelagia, Euphracia Skimnice,</p> <p>[10] De domo Zbarazciorum: Jonas, Nycaephorus, Auxentius Skimnik, Jonas</p> <p>[11] De domo Conradus: Timotheus, Theodotia, Euphemia, Agrippina, Hilarion, Gabriel</p> <p>[12] De domo Trabensium: principum Michael</p> <p>[13] De domo Olizarorum: Michael, Marianna, Julianna</p> <p>[14] De domo Hleboviciorum: Maria, Pelagia, Eudeymus Skimnik, Joachimus, Theodorus, Artemius, Helenae duae Skimnicae</p> <p>[15] De domo Krupsciorum: principum Marta, Michael, Misael, Maximus, Artemius</p> <p>[16] De domo Raieckae: Justina, Joannes, Catharina, Anna, Nicolaus Skimnici</p> <p>[17] De domo Uhrowiecki: Agata, Gerasimus, Sclamea Skimnica</p>
--	---

Останній варіант має значно більше відхилень від оригінального тексту джерела, ніж опублікований в А. Петрушевича початок переліку, причому деякі з них принципового характеру. Уже перше звертання до княжого дому – Острозьких, демонструє некоректне прочитання імені одного з його представників. А. Петрушевич, услід за ним і Л. Войтович наводять ім'я *Patritius*. У рукописі ж відчитується *Pahisius* (Паїсії) *Смтис*. Це, своєю чергою, призводить до хибної ідентифікації записаного у переліку князя. Л. Войтович вважає його князем хотимським і карачевським Патрикієм, який 1408 р. виїхав разом зі Свидригайлом Ольгердовичем до Москви і

від якого пішли родини князів Патрикєєвих, Булгакових, Голіциних, Куракіних, Щеняєвих, Хованських і Корецьких⁴⁵. Із погляду засвідченого хибного прочитання така атрибуція не може бути прийнята.

Інакше ніж непорозумінням не можна назвати необхідність аргументації самостійності гасла про рід Ольгимонтовичів у переліку, який, на думку Л. Войтовича, чомусь в оригінальному тексті пов'язаний із родом Острозьких. Справді, А. Петрушевич подає цей фрагмент досить неоднозначно: “De domo *Ostrosiorum*, Anna religiosa et filius ejus Patritius: Olgimontorum, Ozarius Skimnik, Euphemius, Basilius”⁴⁶. Л. Войтович, як він сам зазначив, спочатку читав цей уривок так: “З дому Острозьких благочестива Анна і сини її отчичі Ольгімантовичі: Азарій Схимник, Євфимій, Василь”⁴⁷. Однак під впливом досліджень львівського історика Ігоря Мицька він змінив свою інтерпретацію⁴⁸. На спільну думку обох дослідників, даний фрагмент слід читати інакше: “De domo *Ostrosiorum*: Anna religiosa et filius ejus Patritius De domo *Olgimontorum*: Ozarius Skimnik, Euphemius, Basilius”⁴⁹, оскільки, як зазначив Л. Войтович, “ця версія ближча до оригіналу і більш мотивована, ніж версія, запропонована нами раніше (“filius” – “син”, легше при переписуванні пропустити фразу, ніж змінити слово), і добре вписується в контекст всього переліку княжих родин”⁵⁰. Утім, звернення до оригінального тексту позбавляє необхідності конструювання і доведення такої реконструкції. Насправді дискусійний фрагмент читається так: “De Domo *Ostrozciorum** Anna Religiosa et filius eius Pahisius. De Domo *Olgimontorum* Ozarius Skimnik. Euphemius. Basilius”⁵¹.

Подальше істотне різночитання пов'язане зі Сангушками. А. Петрушевич подав ім'я одного з представників дому як: “Alexius filius Alexandri Sanctus”⁵² (“Олексій Святий син Олександра”), услід за ним, майже ідентично передає і Л. Войтович: “Alexius filius Alexander Sanctus”⁵³ (“Олексій син Олександр Святий”). Але історичній науці нічого не відомо про канонізацію будь-кого з представників Сангушків. Більше того, джерело, видається, дає більше підстав прочитати спірне слово як “Sanchus”, ніж “Sanctus” *Sanchus*⁵⁴. Відтак фрагмент слід читати: “Олексій – син Олександра Сангушка”⁵⁵.

⁴⁵ Войтович Л. Князівські династії... – С. 39.

⁴⁶ Петрушевич А. Сводная Галицко-Русская летопись... – С. 529.

⁴⁷ Войтович Л. Удільні князівства Рюриковичів і Гедиміновичів у XII–XVI ст. Історико-генеалогічне дослідження. – Львів, 1996. – С. 125.

⁴⁸ Там само.

⁴⁹ Там само; Його ж. Князівські династії... – С. 39.

⁵⁰ Войтович Л. Удільні князівства... – С. 125.

* Підкреслено в оригіналі.

⁵¹ ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 46. – Спр. 413. – С. 284.

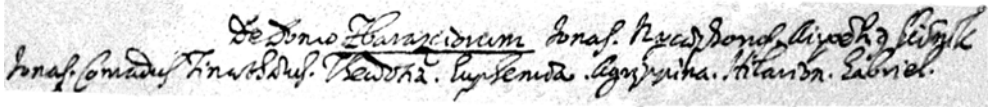
⁵² Петрушевич А. Сводная Галицко-Русская летопись... – С. 529.

⁵³ Войтович Л. Князівські династії... – С. 39.

⁵⁴ ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 46. – Спр. 413. – С. 284.

⁵⁵ Правда ідентифікувати ці дві особи досить складно. З пом'яника Києво-Печерського монастиря відомо, що чернечим іменем князя каширського, володимирського старости та кременецького намісника

Дивною видається поява в публікації Л. Войтовича дому “Conradus”. У джерелі Конрад (Conradus) і наступні шість осіб зараховано до родини Збаразьких: “De Domo Zbarazciorum Jonas. Nysaeophorus. Auxena Ski[m]nik. Jonas. Conradus. Timothaeus. Theodosia. Euphemia. Agrippina. Hilarion. Gabriel”⁵⁶.

Таке непорозуміння, очевидно, пов’язане зі специфікою публікування, яку застосував А. Петрушевич. Подавши перший раз вказівку “De domo” на початку списку, він надалі її випускає, використовуючи для виділення загальної назви роду з решти імен розрядку. Однак деякі слова й імена, що не позначають загальної назви роду, він подекуди також подає розрядкою. До них належить й ім’я “Conradus”, яке вчений з невідомих причин теж опублікував із розрядкою. Це й спричинилося до штучного виділення у Л. Войтовича з родини Збаразьких ще й роду Конрадів (зрештою, у літературі не зафіксованого), що цілком суперечить джерелу.

Останнє істотне різночитання пов’язане з утратою частини тексту рукопису вже після використання його в публікації А. Петрушевича. Запис про останню в переліку родину на сьогодні зберіг ім’я лише одного її представника: “De Uhrowiecki Agata”⁵⁷. Втім, у рукописі далі помітні залишки ще декількох імен у вписаному нижче рядку, втрачених під час оправи. Тому доводиться довіряти записові А. Петрушевича, який подає імена ще двох осіб: “U h r o w i e s k i Agata, Gerasimus, Salamea Skimmica”⁵⁸. Услід за ним таке ж прочитання подає і Л. Войтович⁵⁹.

Обговорювані публікації не позбавлені і дрібніших відхилень від оригіналу: свідоме скорочення тексту джерела без зазначення цього (наприклад, опущення “de domo” у А. Петрушевича), пропуск окремих слів, некоректне передання окремих літер та словосполук, інші помилки.

Далі пропонується публікація заново відчитаного повного тексту нотатки зі с. 284 збірника Лева Кишка, зробленої одним почерком і чорнилом (це свідчить про розуміння дописувачем її як єдиного цілого), яка є переліком холмських єпископів, доведеним до початку XVIII ст., та представників княжих і шляхетських родин, що в різні часи перебували в місцевому монастирі. Також подаємо переклад пам’ятки та її факсиміле.

Олександра Сангушковича (помер близько 1491 р.) було Олексій, але якщо прийняти таке гіпотетичне ототожнення, то це не узгоджуватиметься з іменем його батька – Сангушка (*Голубевъ С. Древній Помыникъ Кіево-Печерской лавры (конца XV и начала XVI столѣтій) // Чтенія въ историческомъ обществѣ Нестора лѣтописца. – Кіевъ, 1892. – Кн. 6. Приложение. – С. 37*). Втім Л. Войтович ототожнює Олексія пам’ятки з Михайлом Сангушковичем (помер до 1501 р.), сином шойно згаданого князя каширського Олександра Сангушковича, але не може навести задовільних доказів на користь свого припущення (*Войтович Л. Князівські династії... – С. 41*).

⁵⁶ ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 46. – Спр. 413. – С. 284.

⁵⁷ Там само.

⁵⁸ *Петрушевичъ А. Сводная Галицко-Русская лѣтопись... – С. 529.*

⁵⁹ *Войтович Л. Князівські династії... – С. 39.*

ДОДАТОК 1

ХОЛМСЬКИЙ ПОМ'ЯНИК
(ЗА ТЕКСТОМ ЗБІРНИКА ЛЕВА КИШКИ)

(Центральний державний історичний архів у Львові. – Ф. 201 (Греко-католицька митрополича консисторія, м. Львів). – Оп. 4б. – Спр. 413. – С. 284).

1540. Laurentius Ep[isco]pus Premysliae, villas Ecclesiasticas, Terlo, Lobuhoro, et Rossochy donat filiae sue Annae, nuptae Hyacintho Terlecki.

Ep[isco]pi Chelmenses ab origine numerantis; Theodosius Skimnik. Basilius Sosnewski. Gerasimus Bożki Okushkowicz. Stephanus Skimnik. Nestor Olgimontowicz. Syluester Princeps Cobrinensis. Chariton. Gregorius. Alexius Zbarazki Princeps. A[nn]o 1546. d[ie]. 5 apryla Basilius Baka. A[nn]o 1566 Zaharias Jliaszewicz oriundus Crasnostawia. A[nn]o 1586 Dyonisius Zbiruyskj. A[nn]o 1604 d[ie]. 24 Jula Arsenius Andzeiewskj. sub Jonas Kenczukva et Symeone fueru[n]t hi[c] Ep[isco]pi, Daniel. Porphyrius. Nycaephorus. Damianus. et Joa[n]nes Sosnowskj. Arsenio Andrejewski suscepit Methodius Terleckij, q[ui] obyt 1649 d[ie]. 7 Juny. ei succedere debuit Atha[nasius] Furs Decanq[ue] Vladimiriiae id hic anno moribq[ae] succedit jbidque Jacobus Susza A[nn]o 1686* mortis 2 Martij A[nn]o 1687, hic adsci uit Alexandru[m] jn saeculo Augustinum jn Religione[m] Ledziata, eundq[ae] consecraujt** Turocanys 1685 jn Septe[m]bri. moribq[ue] jn Julio A[nn]o 1699 post eius Locum promouet Rex Joa[n]nes Joa[n]nem Małachowskij Pzemyslense[s], Sedes negata pius H Woina, proinde succedit Gedeon Woyna Orańskj, Rector Vladimiriensis, A[nn]o 1693. Suprasly Consecratus, Moribq[ue] Chelmae d[ie]. 22 septembris A[nn]o 1709***. jn eius Locu[m] succedit super[ior] Chelmensis Josephus Lewickj, Anno 1711 in Julio**** recomendatis ex aedifica[ci]one Muratae Eccles[iae] Chelmae, et ex uita jnculpata.

Fuerunt qu[a]e q[uae] anteactis temporibus jn Monasterio Chelmensi de domo Princip[orum] Religiosi.

[1] De Domo Ostrozciorum Anna Religiosa et filius eius Pahisius.

[2] De Domo Olgimontorum Ozarius Skimnik. Euphemius. Basilius.

[3] De Domo Principu[m] Belzensium. Anna. Theodosius. Georgius. Jona. Parasceue. Marta.

[4] De Domo Koriatouiciorum Basilius. Michael.

[5] De Domo Principu[m] Cobrinensium Juliana et Agatha Skimnicae

[6] De Domo Sangushkoru[m] Borys. Anna Skimnika. Alexander Agata. Syluester. Gennadius. Alexjus filius Alexandri Sanchus*****. Anastasia et Basilissa Skimnice

[7] De Domo Bohowitinouiciorum Timothaeus Skimnik. Sophia Skimnica Leonida. Irene Anastasia. Dominicia skimnice. Arsenius Timothaeus. Salomaea. Timothaeus Dominicus. Arsenius

[8] De Domo Sosnowicioru[m] Principum Agata. Marianna. Joa[n]nes. Charlampius Athanasius. Anna. Theodora.

[9] De Domo Kruszynscioru[m] Principum Pelagia. Euphrasia Skimnice.

* У рукописі дата закреслена (тим же чорнилом).

** У рукописі “j” виправлено на “j” (тим же чорнилом).

*** У рукописі спочатку було 1609, яке потім виправили на 1709 (тим же чорнилом і почерком).

**** Два останні слова вписані над рядком (тим же чорнилом і почерком).

***** У значенні Sanchushko.

- [10] De Domo Zbarazciorum Jonas. Nycaephorus. Auxena Ski[m]nik. Jonas. Conradus. Timothaeus. Theodosia. Euphemia. Agrippina. Hilarion. Gabriel.
- [11] De Domo Trabensium Principum Michael.
- [12] De Domo Olizaroru[m] Michael. Marianna Julianna
- [13] De Domo Hlebouicioru[m] Maria. Pelagia. Eudocymus Skimnik Joachymus Theodorus Arsenius. Helena et duae Skimnicae.
- [14] De Domo Krupscioru[m] Principu[m] Marta Michael. Misael. Maximus. Arzaenius.
- [15] De Domo Raieckiae Justina Joa[n]nes Catharina Anna Nicolaus cet[eri] skimnicū.
- [16] De Uhrowiecki Agata*.

ДОДАТОК 2

ХОЛМСЬКИЙ ПОМ'ЯНИК (ЗА ТЕКСТОМ ЗБІРНИКА ЛЕВА КИШКИ) [переклад]

1540. Перемиський єпископ Лаврентій подарував своїй доньці Анні, дружині Яцька Терлецького, церковні села Терло, Либохора та Росохи.

Холмські єпископи, перераховані від самого початку: схимник Феодосій, Василій Сосневський, Герасим Буський Окушкович, схимник Стефан, Нестор Ольгімонтович, князь Кобринський Сильвестр, Харитон, Григорій, князь Олексій Збараський. Року 1546, дня 5 квітня Василь Бака. Року 1566 Захарій Ілляшевич – родом з Красностава. Року 1586 Діонісій Збируйський. Року 1604, дня 24 липня Арсеній Андрієвський. За часів Йони з Кенчукви та Симона єпископами тут були Данило, Порфирій, Никифор, Дем'ян та Іван Сосновський. Після Арсенія Андрієвського був Мефодій Терлецький, який помер 1649 дня 7 червня, його був змушений заступити Афанасій Фурс – володимирський декан, якого після смерті того ж року заступив там само Яків Суша. Року 1686 помер 2 березня. Року 1687. На його місце претендував Олександр у мирі Ледзята після постриження Августин, якого висвятили в Туроканях 1685 у вересні, помер у липні року 1699. Після нього на посаду король Ян номінував Івана Малаховського Перемиського, який відмовився від столиці на користь Г. Войни. Таким чином заступив Гедеон Война Оранський, помер у Холмі дня 22 вересня року 1709. На його місце холмським владикою став Юзеф Левицький року 1711 в липні. Він побудував муровану холмську Церкву та приоздобив її, вивівши зі занедбаного стану.

Благочестиві з княжих родів, які були у давні часи в холмському монастирі.

- [1] З роду Острозьких благочестива Анна та її син Паїсій.
- [2] З роду Ольгімонтовичів схимник Озарій, Євфимій, Василій.
- [3] З роду князів Белзьких Анна, Феодосій, Георгій, Йона, Параскева, Марта.
- [4] З роду Коріатовичів Василій, Михайл.
- [5] З роду князів Кобринських схимниці Юліана та Агата.
- [6] З роду Сангушків Борис, схимниця Анна, Олександр, Агата, Сильвестр, Геннадій, Олексій – син Олександра Сангушка, схимниці Анастасія та Василіса.

* У рукописі далі помітні залишки ще декількох імен, але при оправі кінець тексту втрачено.

[7] З роду Боговітів схимник Тимофій, схимниця Софія, Леоніда, Ірина, Анастасія, схимниця Домініка, Арсеній, Тимофій, Соломія, Тимофій, Домінік, Арсеній.

[8] З роду князів Сосновських Агата, Маріанна, Іван, Харлампій, Афанасій, Анна, Феодора.

[9] З роду князів Крушинських Пелагія, схимниця Євфросинія.

[10] З роду Збараських Йона, Никифор, схимниця Оксана, Йона, Конрад, Тимофій, Феодора, Євфимія, Агриппіна, Іларіон, Габріель.

[11] З роду князів Трабських Михаїл.

[12] З роду Олізарів Михаїл, Маріанна, Юліанна.

[13] З роду Глібовичів Марія, Пелагія, схимник Євдоким, Йоаким, Феодор, Арсеній, Олена та дві схимниці.

[14] З роду князів Крупських Марта, Михаїл, Мисаїл, Максим, Арсеній.

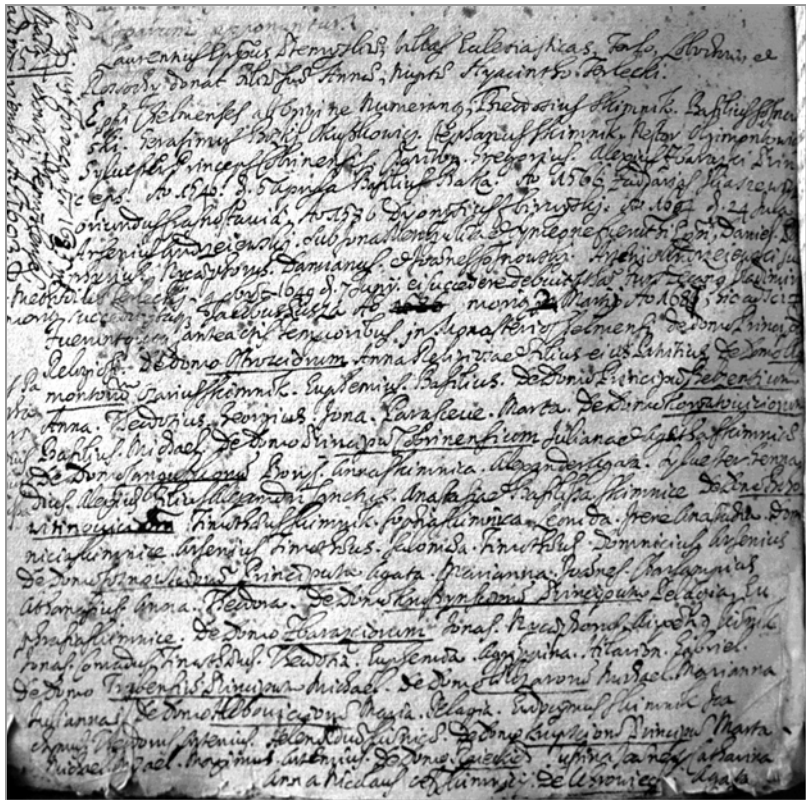
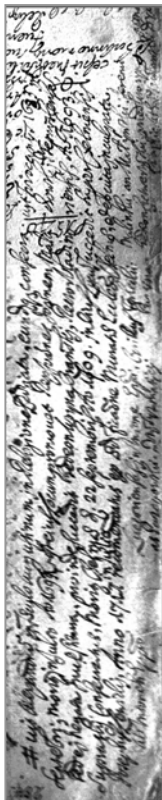
[15] З роду Раєцьких Юстина, Іван, Катерина, Анна, Миколай, інші схимники.

[16] З Угровецьких Агата.

ДОДАТОК 3

ХОЛМСЬКИЙ ПОМ'ЯНИК (ЗА ТЕКСТОМ ЗБІРНИКА ЛЕВА КИШКИ)

[факсиміле]

**KHOLMS'KYI POMYANYK
(ACCORDING TO THE TEXT OF LEV KYSHKA'S COLLECTION)**

Oleksandr BARAN

*Khmelnyts'kyi Institute at the Interregional Academy of Personnel Management
101-A, Prospekt Myru, Khmelnyts'kyi, 29015, Ukraine, tel. (0382) 71-66-23*

The article discusses a record known as an extract from Kholmskyi Pomyanyk included to the manuscript collection of Lev Kyshka (early 18th century). The analysis of possible sources of this text has been provided, as well as all its existing publications. A new publication of a newly interpreted complete text of the record and its translation has been suggested.

Key words: Lev Kyshka, Kholms'kyi Pomyanyk, manuscript.

Стаття надійшла до редколегії 18.01.2005

Прийнята до друку 12.12.2005